

Bava Kamma (113b)

אָמַר שְׁמוּאֵל — **Shmuel said:** טעותו מותרת — **The mistake of [a Canaanite] is permitted.**
 כִּי הָא דְשִׁמְוֵאל זָבַן מִכּוּתֵי לְקַנָּא דְדַהֲבָא בְּמַר דְּפְרָזְלָא בְּאַרְבַּע זִזִּי — **As in the instance where Shmuel bought a gold bowl from a Cuthean, who thought it was a copper one, for four zuz,** וְאַבְלַע
 לֵיהּ חַד זִזָּא — **and [Shmuel] inserted one extra zuz into the payment.**
 רַב כְּהָנָא זָבַן מִכּוּתֵי מֶאָה וְעֶשְׂרִים חֲבִיטָא בְּמֶאָה — **Rav Kahana bought one hundred and twenty barrels from a Cuthean for the price of one hundred,** וְאַבְלַע לֵיהּ חַד זִזָּא — **and he inserted one extra zuz into the payment.** אָמַר לֵיהּ חַזִּי דְעַלְךָ קָא סְמִיכְנָא — **He said to [the Cuthean], “See that I am relying on you.”**

Yerushalmi Bava Metzia (2:5)

שִׁמְעוֹן בֶּן שֵׁטַח הוּוּ עֹסֵק בְּהַדָּא כִּיתְנָא — **Shimon ben Shetach was working with flax to earn a livelihood.** אֲמַרְיָן לֵיהּ תְּלַמְדוּי — **Our teacher! His disciples said to him:** וְאַנְן זְבַנְיָן לְךָ חֲדָא חֲמַר — **and we will buy for you a donkey** וְאַזְלוֹן זְבַנְוֹן לֵיהּ חֲדָא חֲמַר מַחֲד — **and so you will not have to trouble yourself so much.** וְתַלֵּי בֵּיהּ חֲדָא מֵרְגְלֵי — **They when and purchased a donkey from a Sirkai,** וְאַתּוֹן לְגַבִּיהּ אֲמַרְיָן לֵיהּ — **They came to [Shimon ben Shetach] and said to him:** מִן כְּדוֹן לִית אַתְּ צְרִיךְ לַעֲי תּוֹבָן — **From now on you will no longer have to work.** אֲמַר לוֹן לְמָה — **He asked them: Why?** זְבַנְיָן לְךָ חֲדָא חֲמַר מַחֲד מִן סִרְקַי — **We bought you a donkey from a Sirkai** וְיַדַּע בְּהּ — **He asked them:** וְתַלֵּי בֵּיהּ חֲדָא מֵרְגְלֵי — **and a gem was hanging on it.** אֲמַר לוֹן — **He asked them:** מֵרָה — **Did its owner know about it?** אֲמַרְיָן לֵיהּ לֹא — **They answered him: No.** לֹא כֵן אֲמַר רַב הוּנָא בִּיבֵי בַר גּוּזְלוֹן בְּשֵׁם רַב — **He said to them: Go, return it.** אִזֵּל חֲזַר — **He said to them:** אֲפִילוּ כְּמֵאן דְּמַר גַּזְלוּ שֵׁל עֲכוּ”ם אֲסוּר — **Even according to the one who said that the theft of an akum is forbidden,** כָּל עֲמָא מוּדֵי שְׂאֲבִידְתּוֹ — **everyone agrees that his lost object is permitted to keep.** מָה אַתּוֹן סַבְרִין — **Shimon ben Shetach is a plunderer?** שִׁמְעוֹן בֶּן שֵׁטַח בְּרַבְרִין הוּוּ — **Shimon ben Shetach would rather hear an akum say, “Blessed is the G-d of the Jews”** מֵאַגַּר כָּל הַדִּין — **more than any profit in the world.**

על חשבונך אני סומך

רמב"ם (הל' גזלה יא, ד-ה) - טעות גוי כאבידתו ומותרת... כיצד כגון שעשה הגוי חשבון וטעה, וצריך שיאמר לו הישראל ראה שעל חשבונך אני סומך ואיני יודע אלא מה שאתה אומר אני נותן לך, כגון זה מותר. אבל אם לא אמר לו כן אסור שמא יתכוין הגוי לבדקו ונמצא שם שמים מתחלל.

מגיד משנה - מהך דשמואל ורבינא משמע התם דאין צריך שיאמר לו ישראל ראה שעל חשבונך אני סומך, ורב כהנא דעביד הכי ממדת חסידות. [כנסת הגדולה - וסובר הרמב"ם דשמואל נמי עבד הכי אלא שלא פירשו התלמוד.]

כנסת הגדולה (שמח הגה"ט ג) - אפשר שהטור ס"ל דהוא ממדת חסידות כמו שכתב הרב המגיד, אבל אינו נכון בעיני דמכל מקום הוה ליה לרבינו בעל הטורים להשמיע דממדת חסידות סבירא ליה לו חזי דעלך סמכינא... ולכן הנכון דשמואל ורב כהנא פליגי ופסק כשמואל משום דרב קאי כוותיה.

על חשבונך אני סומך (המשך)

ים של שלמה (ב"ק י, כ) - כי היכא דלא יבא לידי חילול השם יאמר לגוי ראה שעל חשבונך אני סומך, וכן מוכח מעובדא חד דמסיק רב כהנא זבין מגוי מאה ועשרים חביות במאה כו' וא"ל חזי דעלך קא סמכנא. ש"ך (שמח, ג) - עי' בים של שלמה... דמכל מקום יאמר לו ישראל ראה שעל חשבונך אני סומך. שלחן ערוך הרב (ז, ד) - אם הנכרי טעה מעצמו מותר אם לא יהיה חילול השם בדבר מפני שלא יודע לו, ונכון שיאמר לו ישראל ראה שעל חשבונך אני סומך. [וע"ע משפטי התורה סימן עו.]

קידוש השם

מרדכי (בבא קמא י, קנח) - בירושלמי פרק אלו מציאות משמע אפילו אין ידוע לכנעני דהשתא ליכא חלול השם מצוה לאהדורי כדאיתא גבי עובדא דר' שמעון בן שטח דזבן חמרא מעובד כוכבים הוה ביה מרגניתא והדרה מפני קדוש השם.

שו"ת בנימין זאב (ס"ל תט) - יש לכל אחד ואחד מישראל להחזיר לעכו"ם טעותו אפילו דהוא עצמו טעה... ומפני זה מצאנו שצוה יעקב לבניו להחזיר טעותו של עכו"ם שכתוב "ואת הכסף המושב בפי אמתחותיכם תשיבו".

כנסת הגדולה (קפג, הגב"י נד) - ואינו מחזור בעיני שטעות העכו"ם שטעה בעצמו ולא הטעהו היהודי לכולי עלמא מותר ואינו חייב להחזירו משום קידוש השם, ואם היה בדבר קידוש השם היו שמואל ורב חסדא חוזרים לו טעותו מפני קידוש השם, ויעקב אבינו שצוה להשיב הכסף מפני היראה צוה כן יודע שם ששגגו ויעכו"ם לשמעון או לכלם אם היו הולכים שם. [עי' בין ישראל לנכרי כג, ד.]

ים של שלמה (ב"ק י, כ) - ואם החזירה כדי לקדש השם כדי שיפארו את ישראל שהם בעלי אמונה הרי זה משובח... אבל אם דעתו בעבור שישביחו אותו ולא בעבור אמונת ישראל או משום שהוא אוהב את הגוי ומרחם עליו אסור. [עי' שלחן ערוך (רסו, א), ספר ממון ישראל (עמ' 52), ומשפטי התורה (עו סוסק"ג).]

באר הגולה (שמח, ה) - וכן הדין [כמו השבת אבידה] בחזרת הטעות שטעה העכו"ם מעצמו, ואני כותב זאת לדורות שראיתי רבים גדלו והעשירו מן טעות שהטעו העכו"ם ולא הצליחו וירדו נכסיהם לטמיון ולא הניחו אחריהם ברכה, וכמ"ש בספר חסידים סימן תתרע"ד [עי' ס"י שנח בטות נכרי הזריז בז' מצוות בני נח]. רבים אשר קדשו ה' והחזירו טעויות העכו"ם בדבר חשוב גדלו והעשירו והצליחו והניחו יתנם לעולליהם.

טעה ושלח שיק

ספר ממון ישראל (עמ' 50) - שמעתי מהגרי"ש אלישיב שליט"א שאין זה טעות עכו"ם אלא גזל עכו"ם, דדוקא אם היה עסק ביניהם והוסיף לו העכו"ם ממון או חפצים מקרי טעות עכו"ם כיון שהעכו"ם נתן לו הממון מרצונו, ולכן כשהיהודי אינו מחזיר לו הממון או החפצים אינו אלא הפקעת הלואה דמותר.

משיב בהלכה (קובץ טז, עמ' מו) - אפשר לומר דמותר לפורטו מטעם אחר, דבזה שהישראל פורטו לא גנב כלום מהעכו"ם והרי זה דומה לאומר ללוה המלוה שלך אמר לי שאומר לך שתתן לי החוב שאתה חייב לו ובזה תיפטר מהחוב... ואם כן זה שפרט הממרני לא לקח המעות של העכו"ם רק הזיק החוב שהבנק היה חייב לו ובעכו"ם אין חייב משום גרמי.

כסאות לבית דוד (ס"ל קג) - שמעתי מאחד הפוסקים המובהקים שליט"א דעתו שבעצם מי שמציג טשע"ק שלו להבאנק אין הכוונה בזה שבעל הטשע"ק יאמר שיש סכום כך וכך בחשבונו ושהבאנק יתן ממה שהם חייבים לו אלא היא בקשה גרידא שהבאנק יתן סכום פלוני למי שמציג הטשע"ק, ויש בזה שני אופנים או שיש קרעדי"ט בחשבונו ואז ינכה מהחוב שהבאנק חייב או שהבאנק ילוה למציג הטשע"ק ויחייב את חובתו לפי הסכום הרשום בטשע"ק... אשר עכ"פ אין כותב הטשע"ק מטעה בזה את הבאנק כיון שהחלטה מצויה ביד הבאנק אם לכבד את הטשע"ק ואין בכתבתו שום מראה מקום לומר שהבאנק חייב לו כלל מעות.

וגם בזה יש לפקפק שהרי מי שמציג את הטשע"ק רוצה דוקא שהבאנק יתן לו ממה שיש לו בחשבונו שהרי לא יעלה על הדעת שאחד מציג טשע"ק ואחר כך יראה שהבאנק מחייבו ברבית על הכסף שנתנו לו בטענה שהם החליטו להלוות לו מכספי הבאנק ולא להוציא מחשבונו... ועוד יש לחלק בין חשבון עובר ושב שבו מצוי ענין עוברדראפ"ט.